

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ”

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Голова приймальної комісії
Національного університету

“Острозька академія”
проф. Пасічник І.Д.

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури
з спеціальності 053 Психологія

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 053 Психологія / Укладач: доц. Матласевич О.В. – Острог : НаУОА, 2016.

Програма затверджена кафедрою психології та педагогіки (протокол № 10 від 24 квітня 2016 р.)

Програма розглянута та схвалена на засіданні Приймальної комісії НаУОА (Протокол № 4 від 25 квітня 2016 р.)

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Г.С.Пастушок

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета екзамену полягає у визначенні глибини методичної підготовки здобувача, його наукового і культурного світогляду, здатності самостійно займатися науково-дослідницькою діяльністю.

Вступний екзамен проводиться в усній формі українською мовою.

Для успішного складання екзамену здобувачу необхідно продемонструвати розуміння ключових проблем педагогічної та вікової психології в Україні та за її межами, а також уміння виділяти проблематику в обраній галузі дослідження. Методичні питання мають висвітлюватися з позицій проблемності та обґрунтовуватися даними загальної, вікової, педагогічної, соціальної, експериментальної психології, психофізіології, диференціальної психології та психодіагностики.

На екзамен здобувач має подати науковий реферат з певної актуальної проблеми педагогічної та вікової психології (пов'язаної зі сферою його наукових інтересів) з рецензією кандидата або доктора наук зі спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Під час захисту реферату здобувач повинен продемонструвати здатність викласти ключову проблему свого дослідження, вміння довести її актуальність, проаналізувати різні точки зору з цього питання та аргументацію їхніх прихильників, сформулювати й обґрунтувати гіпотезу і хід її доведення.

Вимоги до здобувачів на вступному екзамені

На вступному екзамені здобувачі повинні продемонструвати глибокі знання теоретичних основ педагогічної та вікової психології та супутніх з нею наук; володіння методичними вміннями; вміння використовувати науковий підхід до розв'язання практичних проблем навчання, виховання та розвитку особистості.

Головною вимогою екзамену щодо рівня теоретичної підготовки здобувачів є ґрунтовне знання ними провідних концептуальних теорій сучасної психології.

усвідомлення ролі і значення психолого-педагогічних наук в їхній майбутній професійній і науковій діяльності.

Відповідь здобувачів на екзамені повинна підтвердити повноту їхніх знань категорійно-понятійного апарату з загальної психології, педагогічної та вікової психології, психофізіології, диференціальної психології та психодіагностики, нових підходів до трактування окремих понять, розуміння їхньої сутності, а також знання фактів, термінології, структур, принципів, законів, закономірностей, методів і засобів навчання, виховання та розвитку.

Майбутній здобувач наукового ступеня кандидата психологічних наук **повинен знати:**

- загальні принципи, категорії, поняття і методи психологічної науки;
- сучасні теорії психології;
- основні методи психологічного дослідження;
- етичні аспекти проведення психодіагностичного дослідження;
- фізіологічні основи психічної діяльності особистості;
- закономірності та особливості функціонування пізнавальної сфери особистості;
- закономірності та особливості функціонування афективної сфери особистості;
- індивідуально-типологічні властивості особистості;
- закономірності емоційно-вольової регуляції діяльності;
- структуру та закономірності розвитку особистості;
- предмет, завдання, методи вікової психології;
- закономірності, фактори психічного розвитку, теорії розвитку та вікові періодизації вітчизняних і зарубіжних учених;
- особливості психічного розвитку у різні вікові періоди;
- основи педагогічної психології, її поняття і категорії, взаємозв'язок з іншими науками;
- структуру, задачі та цілі навчальної діяльності, особливості засвоєння знань, умінь та навичок (віковий аспект, інноваційні технології навчання);
- основні підходи щодо виховання, його функції, моделі та методи;
- психолого-педагогічні засади професійної діяльності педагога.

Здобувач **повинен вміти:**

- аналізувати сутність психічних процесів залежно від факторів, що на них впливають;
- застосовувати основні прийоми та методи психологічного дослідження;
- проводити спостереження за психічним станом особистості, оцінювати рівень розвитку пізнавальних процесів особистості;
- вивчати закономірності психічної діяльності, типи, характер, психічні стани, чинники, що впливають на якість функціонування психіки людини у різних видах життєдіяльності;
- здійснювати вимір індивідуально-психологічних показників особистості, її пізнавальної та емоційно-вольової сфери, виявляти схильності і здібності людини та резервів її розвитку;
- використовувати методи педагогічної майстерності для прогнозування і вирішення питань у сфері психолого-педагогічної діяльності;
- надавати психолого-педагогічні рекомендації щодо особливостей навчання, виховання та розвитку;
- здійснювати аналіз результатів основних досліджень вітчизняних та зарубіжних учених в галузі вікової психології;
- самостійно будувати та проводити дослідження особливостей психічного розвитку людини у різні вікові періоди (спостереження, бесіда, вивчення продуктів діяльності, експеримент);

- планувати стратегію експериментального дослідження та будувати дослідницьку програму в експерименті.

Здобувач повинен бути знайомим з матеріалами психолого-педагогічних періодичних видань; продемонструвати діапазон володіння вміннями й навичками операційного рівня, методичну грамотність, зокрема сформованість гностичних, конструктивно-планувальних, проектувальних, комунікативно-навчальних і дослідницьких умінь.

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

Загальна психологія

1. Основний предмет та завдання загальної психології. Методологічні принципи психології.
2. Еволюція сучасної психології. Уявлення про душу в античній філософії та їх значення для сучасної психології.
3. Загальна методика та методологія психологічного дослідження.
4. Експериментальні методи: альтернативні пояснення і необхідність контролю.
5. Психіка як відображення дійсності. Подразливість і чутливість. Феноменологія психічних проявів.
6. Еволюція психіки. Поняття про філогенез, історіогенез та онтогенез психіки.
7. Центральна нервова система людини та психіка у своїй єдності та самостійності. Концепція психічних процесів І.М.Сеченова. Психофізіологічна концепція І.П.Павлова.
8. Свідомість як рівень психічного відображення. Співвідношення свідомості та несвідомого. Конкретні характеристики індивідуальної свідомості. Значення і особистісний смисл.
9. Основні положення психологічної теорії діяльності (С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонтьєв). Поняття дії і діяльності та їх співвідношення. Загальне поняття про інтеріоризацію.
10. Спонукальні механізми активності людини. Основні підходи до розуміння суті мотиву.
11. Вклад З.Фрейда, К.Юнга, А.Адлера, К.Хорні, Г.Саллівена, Е.Фромма, Е.Еріксона у розуміння особистості.
12. Гуманістичні теорії особистості (К.Роджерс, Г.Оллпорт, А.Маслоу).
13. Когнітивний напрямок у розумінні особистості (А.Бандура, Дж.Келлі, А.Бек, А.Еліс).
14. Основні теоретичні підходи до вивчення пізнання. Сенсорне знання про світ. Відчуття як початкова ланка пізнавального процесу. Психофізика.
15. Організаційні процеси сприймання. Формування перцептивного образу. Потреби і цінності як організуючі фактори сприймання.
16. Модальність сприймання. Складні форми сприймання.
17. Увага як особлива форма психічної діяльності. Увага і свідомість: основні теоретичні уявлення.
18. Психологічні теорії уваги. Постановка проблеми уваги в когнітивній психології. Селекція в системах обробки інформації.
19. Воля та локус контролю. Проблема теоретичних досліджень волі.
20. Специфіка людської пам'яті. Проблема і модель множинності пам'яті. Класичні дослідження забування.

21. Метапам'ять та організація знань. Теорія перцептивного циклу У. Найссера.
22. Філогенетична та онтогенетична лінія розвитку пам'яті (П.П.Блонський, Л.С.Виготський, О.М.Леонт'єв).
23. Мислення як процес активного, творчого пізнання і перетворення дійсності. Види мислення як рівні його розвитку.
24. Мислення як процес розв'язання задач. Мислення і цілеутворення.
25. Теоретичні підходи до вивчення мислення в психології (О.Кюльпе, Н.Ах, Ж.Піаже, С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонт'єв, П.Я.Гальперін, В.В.Давидов, О.К.Тихомиров).
26. Психолінгвістична модель породження і функціонування мовлення. Проблема вродженої і набутої здатності до мовлення у людини.
27. Уява як перетворення реальності та її зв'язок з іншими психічними процесами. Уява і організмичні процеси. Використання знань про уяву при конструюванні проєктивних методик вивчення особистості (на прикладі методики ТАТ і тесту Роршаха).
28. Емоції і основні аспекти їх вивчення: властивість, стан, процес. Індивідуальна своєрідність емоцій і почуттів.
29. Індивідуальний стиль діяльності як результат пристосування вроджених властивостей нервової системи людини та інших анатомо-фізіологічних особливостей організму до вимог тієї чи іншої діяльності.
30. Характер як система стійких рис особистості. Загальні основи для побудови типології характерів.
31. Здібності в світлі системно-діяльнісного аналізу психіки.

Педагогічна психологія

1. Педагогічна психологія як наука. Предмет і завдання педагогічної психології.
2. Методи дослідження педагогічної психології. Організаційні, процедурні, оціночні методи.
3. Етапи розвитку педагогічної психології.
4. Внесок К.Д.Ушинського, С.Л. Рубінштейна, Л.С. Виготського у розвиток педагогічної психології.
5. Роль навчання і виховання у психічному розвитку, їх взаємозв'язок. Умови оптимізації навчання.
6. Психологія навчання. Основні теоретичні та експериментальні підходи до вивчення процесів навчання і учіння.
7. Поняття: навчання, учіння, научіння, їх зв'язок. Психологічна характеристика процесу навчання.
8. Психологія засвоєння системи наукових понять в школі. Психологічна природа, основні етапи і умови формування узагальнень у процесі навчання.
9. Психологічний аналіз учіння. Структура та види учіння.
10. Поняття про мотиви учіння та їх види. Психологічні умови розвитку пізнавальної мотивації в процесі навчання.
11. Психолого-педагогічні аспекти методів навчання. Програмоване навчання. Розвиваюче навчання. Модульне навчання. Ігрові методи навчання та їх психологічні засади.
12. Психологічні основи комп'ютеризації навчання. Психологічні вимоги до навчального діалогу в системі "учень-комп'ютер" та її критерії.
13. Неуспішність, її причини та запобігання. Типи невстигаючих учнів.
14. Виховання як формування цілісної особистості. Психологічні закономірності і механізми формування особистості.
15. Психологія морального виховання. Моральна основа особистості.
16. Проблема формування особистості в групі і колективі.
17. Психологічні основи професійної діяльності вчителя. Загальна характеристика педагогічної діяльності.
18. Педагогічні здібності, їх структура та умови формування.

19. Особистість вчителя та педагогічний такт. Основи педагогічної майстерності вчителя. Характеристика основних функцій та педагогічних умінь.
20. Психологія педагогічної оцінки. Умови ефективності педагогічної оцінки.

Вікова психологія

1. Теоретичні та практичні завдання вікової психології.
2. Історія розвитку вікової психології. Перші узагальнення проблематики дитячої психології; праці К.Д. Ушинського, М. Меймана, В. Штерна, К-Бюллера та ін. Г.С. Костюк і розвиток вікової психології в Україні.
3. Стратегії і методи вікової психології. Лонгитюдинальні та поперечні «зрізи». Щоденникові спостереження. Особливості застосування експериментальних методів.
4. Вікова психологія і суспільна практика; основні сфери застосування: навчання і виховання, наукова організація праці і дозвілля людини.
5. Рушійні сили і умови психічного розвитку. Процеси інтеріоризації та екстеріоризації в процесі психічного розвитку особистості.
6. Загальні закономірності психічного розвитку. Механістичні уявлення про розвиток психіки, теорія двох факторів та їх конвергенція.
7. Основні концепції психічного розвитку. Внесок А. Валлона, Ж. Піаже в розробку проблем психічного розвитку.
8. Розуміння процесу становлення людської особистості як "саморуку".
9. Кризові явища в психічному розвитку; фактори, що їх зумовлюють.
10. Проблема вікової періодизації онтогенезу особистості. Л.С. Виготський про класифікацію підходів до періодизації дитячого розвитку: схеми періодизації, спрямовані на зовні; вузькоспрямовані схеми; пошук психологічних критеріїв періодизації.
11. Психологічні особливості новонародженого. Характеристика змін способу життя при переході до постнатального дитинства. Значення безпомічності дитини.
12. Психологічні особливості розвитку немовляти. Спілкування з дорослими та його значення в психічному розвитку немовля.
13. Психічний розвиток у ранньому дитинстві. Предметна діяльність і її значення для психічного розвитку в ранньому дитинстві. Поняття про кризу 3-х років.
14. Психологічні особливості дитини дошкільного віку. Теорії "первісності", асоціальності і егоцентричності дитини. Значення гри для розвитку особистості.
15. Дослідження українських психологів психічного розвитку у дітей дошкільного віку (О.В. Запорожець, М.В. Вовчик-Блакитна, О.І. Кульчицький, К.Е. Хоменко, В.К. Котирло, О.В. Проскура, С.Е. Кулачковська та ін.).
16. Психологія дітей 6-річного віку. Формування передумов готовності до навчання в школі і методи її діагностики. Методи навчання 6-річок. Криза семи років.
17. Психічний розвиток в молодшому шкільному віці. Психологічна перебудова, пов'язана зі вступом дитини до школи. Значення навчання в психічному розвитку молодшого школяра.
18. Навчання, виховання і розвиток особистості в молодшому шкільному віці в концепціях початкового навчання Л.С. Виготського, П.Я. Гальперіна, В.В. Давидова, Л.В. Занкова, Г.С. Костюка, А.О. Люблінської, М.О. Менчинської, А.О. Смирнова, Д.Б. Ельконіна.
19. Дослідження психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку українськими психологами (Г.С. Костюк, П.Р. Чамата, Т.В. Косма, Л.К. Баевецька, П.І. Зінченко, О.М. Концева, Ю.З. Гільбух та ін.).
20. Психологічні особливості підліткового віку. Аналіз теорій підліткового віку (В. Штерн, Ш. Бюллер, Л.С. Виготський та ін.).

21. Формування особистості в підлітковому віці. Розвиток самосвідомості. Самооцінка і рівень домагань. Прагнення до самовиховання.
22. Особливості соціальної поведінки підлітків. Виникнення нового типу спілкування і міжособових стосунків. Тенденції до перебудови взаємин з дорослими й однолітками. Морально-етичні погляди підлітків.
23. Особливості характеру підлітків і психологічні причини інфантильності в підлітковому віці. Акцентуація характеру та її прояв у підлітків.
24. Дослідження українських психологів з психології підлітка та старшого шкільного віку (Д.Ф. Ніколенко, Л.М. Проколієнко, Т.В. Рубцов, М.Й. Боришевський, Е.Ш. Сапожникова, О.І. Жаворонко, І.О. Синиця, І.М. Націмов, М.В. Вовчик-Блакитна та ін.).
25. Фактори психічного розвитку в юнацькому віці. Формування життєвих цілей як фактор розвитку особистості старшокласників.
26. Система психологічних показників особистісної зрілості та умови її досягнення в період навчання в старших класах.
27. Психологія зрілого віку (акмеопсихологія). Аналіз теорії зрілості як плато у психічному розвитку особистості. Огляд класифікації періодів зрілості (Б.Г. Ананьєв, Е. Еріксон).
28. Місце людини в суспільстві, ступінь її активності у суспільному процесі як визначальні моменти розвитку особистості зрілої людини. Психологічні проблеми в зв'язку з віковими змінами в період зрілості.
29. Психологія старіння і старості (геронтопсихологія). Періодизація старіння і старості. Теорії старіння.
30. Ставлення старої людини до старості як психологічна проблема. Профілактика старіння. Питання довголіття і творчої життєдіяльності (І.П. Павлов, І. Мечников, Богомолець та ін.).

Вимоги до реферату для складання вступного екзамену

Реферат до вступного екзамену є завершеним науковим дослідженням теоретико- або теоретико-експериментального характеру, спрямованим на самостійне вирішення дослідного завдання, пов'язаного з певною науковою проблемою.

Теми рефератів обираються здобувачами з урахуванням власних наукових інтересів і професійного досвіду.

Реферат має бути написаним на актуальну тему, відповідати сучасному етапу науки і практики, завданням, які поставлені перед сучасною педагогічною та віковою психологією.

Текст реферату має засвідчити глибокі знання здобувача з обраної проблеми, вміння робити всебічний аналіз наукових джерел з проблеми, визначати своє ставлення, свою позицію, обґрунтовувати свою точку зору, яка повинна базуватися на теоретичній основі і мати практичне підтвердження, а також уміння систематизувати й узагальнювати матеріали дослідження, грамотно формулювати висновки і рекомендації, викладати свої думки у логічній послідовності.

Форма виконання: реферат-огляд обсягом 20-25 сторінок комп'ютерного набору; міжрядковий інтервал – 1,5; шрифт – Times New Roman; кегль – 14; поля ліворуч, угорі, внизу – 2,5 см, праворуч – 1 см; абзацний відступ – 1,25. Мова – українська.

Оформлення реферату має відповідати вимогам, які висуваються до наукових праць:

- правильне подання посилань, цитат, висновків;
- поділ тексту на абзаци;
- нумерація сторінок;
- наявність списку використаної літератури, складеного у відповідності до чинних вимог;

- використання публікацій із психології іноземною мовою.

Термін подання – за місяць до проведення вступного екзамену.

Захист реферату проводиться під час вступного екзамену у присутності екзаменаційної комісії та інших здобувачів. Для виступу здобувачу надається до 5 хвилин. У цілому, тривалість захисту (виступ здобувача, запитання і відповіді на них, коментар до зауважень рецензента), як правило, не повинна перевищувати 15 хвилин.

Під час захисту реферату здобувач стисло обґрунтовує вибір теми, її актуальність, мету і завдання, теоретичну і практичну значущість дослідження, чітко формулює основні висновки та рекомендації. При цьому здобувач повинен показати ґрунтовні знання першоджерел і наукової літератури з проблеми, всебічне володіння матеріалом дослідження, здатність самостійно аналізувати й узагальнювати його результати, висловлювати свої міркування щодо зроблених критичних зауважень з боку рецензента, Голови і членів екзаменаційної комісії.

Як правило, на захисті повинен бути присутнім рецензент реферату. Якщо рецензент відсутній, рецензія зачитується одним із членів комісії.

Критерії оцінювання рефератів

При оцінюванні захисту реферату екзаменаційна комісія бере до уваги такі фактори:

- якість реферату в цілому (його творчий характер, вміння автора
- аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих
- рекомендацій); самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення роботи (стиль викладу, грамотність, бібліографія,
- ілюстративний матеріал);
- рівень виступу здобувача (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення);
- оцінку роботи рецензентом.

Оцінка «відмінно» виставляється, якщо:

- обґрунтована актуальність теми, тема розкрита повністю, дослідження виконане на високому науково-теоретичному і методичному рівні; одержані результати систематизовані, висновки і рекомендації є переконливими; продемонстровано вільне володіння матеріалом дослідження; оформлення роботи відповідає встановленим вимогам.

Оцінка «добре» виставляється, якщо:

- обґрунтована актуальність теми, тема розкрита повністю, дослідження виконане на достатньо високому науково-теоретичному і методичному рівні; одержані результати систематизовані, але висновки не є переконливими, або відсутні рекомендації, або є суттєві зауваження до оформлення роботи.

Оцінка «задовільно» виставляється, якщо:

- тема розкрита повністю, але науково-теоретичний і методичний рівень не дуже високий; одержані результати систематизовані недостатньо; висновки зроблені непереконливо; під час захисту продемонстровано посередній рівень володіння матеріалом дослідження.

Оцінка «незадовільно» виставляється, якщо:

- тема розкрита неповністю, науково-методичний рівень роботи низький; висновки непереконливі; здобувач погано володіє матеріалом дослідження, неспроможний відповісти на запитання; є зауваження до оформлення списку літератури.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

Вікова психологія

1. Абрамова Г. С. Возрастная психология: Учебное пособие / Г.С. Абрамова. – М.: Альма Матер, 2006.

2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. Пос. – К.: Каравела, 2008.
3. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. /О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчу та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
4. Выготский Л. С. Психология развития ребёнка / Л. С.Выготский. – М.: Эксмо, 2003.
5. Заброцький М. Основи вікової психології / М. Заброцький. – Тернопіль, 2003.
6. Зик К. Ребенок и его мир. Советы по развитию детей до шести лет / К.Зик. – М., 1985.
7. Кле М. Психология подростка / М. Кле. – М., 1991.
8. Коломинский Я. Л. Психическое развитие детей в норме и патологии: психологическая диагностика, профилактика и коррекция / Я. Л.Коломинский, Е. А.Панько, С. А. Игумнов. – СПб.: Питер, 2004.
9. Кон И.С. Психология ранней юности / И.С. Кон. – М., 1989.
10. Костюк Г.С. Вікова психологія / Г.С. Костюк. – К., 1977.
11. Кравцова Е.Е. Психологические проблемы готовности детей к школе / Е.Е. Кравцова. – М., 1991.
12. Крайг Г. Психология развития / Г.Крайг. – СПб.: Питер, 2000. – 992 с.
13. Крэйн У. Теории развития. Секреты формирования личности / У.Крэйн. – СПб.: Прайм – ЕВРОЗНАК, 2002. – 512 с.
14. Кулагина И.Ю. Возрастная психология / И.Ю.Кулагина, В.Н.Колюцкий. – М., 2002.
15. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития / В.С. Мухина. - Москва: Изд. центр "Академия", 2006.
16. Ньюкомб Н. Развитие личности ребенка / Н.Ньюкомб. – СПб.: Питер, 2002. – 640 с.
17. Обухова Л. Ф. Возрастная психология: Учебник / Л.Ф. Обухова. – М.: Высшее образование, МГППУ, 2007.
18. Основи практичної психології /В. Панок, Т.Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. – К.: Либідь, 1999.
19. Савчин М.В. Вікова психологія: Навч. пос./ М.В.Савчин, Л.П.Василенко. – К.: Академія, 2006.

Загальна психологія

1. Веккер Л.М. Психика и реальность. Единая теория психических процес сов / Л.М. Веккер. – М.:Смысл, 1998.
2. Выготский Л.С. Психология / Л.С.Выготский. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2000.
3. Гальперин П.Я. Лекции по психологии: учебное пособие для студентов вузов / П.Я.Гальперин. – 2-е изд. – М.: КДУ, 2005. – 400 с.
32. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций / Ю.Б. Гиппенрейтер. – М.: «ЧеРо», при участии издательства Юрайт, 2003. – 336 с.
33. Лурия А.Р. Лекции по общей психологии / А.Р. Лурия. – СПб.: Питер, 2004. – 320 с.
34. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. / П.А. М'ясоїд. – К.:Вища школа, 2004. –487 с.
35. Маклаков А.Г. Общая психология: Учебник для вузов / А.Г. Маклаков. — СПб.: Питер, 2008. — 583 с.
36. Немов Р. С. Психология / Р.С. Немов. – М., 2003. – 4-е изд. – Кн. 1. Общие основы психологии. – 688 с.
37. Нікітчук У.І. Психологічне тестування: навч-метод.посібник / У. І. Нікітчук. – Острого: вид-во Нац-го ун-ту «Острозька академія», 2015. – 120 с.
38. Основи загальної психології / Під ред. С.Д.Максименка. – К., 1998.
39. Основи психології. Підручник/ За ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. – К., 1995.
40. Общая психология /Под ред. А.В. Петровского. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение 1986. – 464 с.
41. Основи общей психологии / С.Л.Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2003. – 720 с.
42. Павелків Р.В.. Загальна психологія. Підручник / Р.В. Павелків. — К: Кондор, 2009. — 576 с.

43. Психология. Словарь / Под ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 496 с.
44. Психология / За ред. Ю.Л.Трофімова. – К.: Либідь, 2001. – 558 с.
45. Психология: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ кол.авторів; за ред. І.Ф. Прокопенка. – Харків: Фоліо, 2012. – 863 с.
46. Психология мислення / За заг.ред.І.Д.Пасічника. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015.
47. Столяренко Л.Д. Основы психологии / Л.Д. Столяренко. - Ростов н/Д.: Феникс, 1997.
48. Столяренко Л.Д. 100 экзаменационных ответов по психологии: экзаменационный экспресс-справочник / Л.Д.Столяренко, С.И.Самыгин. – Ростов н/Д.: Март, 2001.
49. Хрестоматия по психологии / Под ред. А.В.Петровского. – М.: Просвещение, 1987. – 448 с.

Педагогічна психологія

1. Власова О. І. Педагогічна психологія: Навч. пос. / О.І. Власова. – К.: Либідь, 2005.
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология / И.А. Зимняя.. – М.: Логос, 2000
3. Бочелюк В. Й. Педагогічна психологія / В. Й.Бочелюк, В. В.Зарицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
4. Драйден Г., Вос Д. Революція в навчанні / Переклад з англ. М. Олійник. – Львів: Літопис, 2011
5. Занюк С. С. Психологія мотивації / С.С. Занюк. – К.: Либідь, 2002
6. Лефрансуа Ги. Прикладная педагогическая психология / Ги Лефрансуа. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2005
7. Каламаж Р.В. Психологія професійної самосвідомості студентів: навчально-методичний посібник / Р.В.Каламаж. – Острог: Вид-во Нац-го ун-ту «Острозька академія», 2015. – 200 с.
8. Мицельський Яцек. Буквар для батьків / Пер. з пол. Г. Теодорович. – Львів: Свічачо, 1998
9. Павелків Р.В. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу / Р.В.Павелків, О.П.Цигипайло. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 296 с.
10. Психологічний довідник вчителя: в 4 книгах / Упоряд.: В. Андрієвська / За заг. ред. С. Д. Максименка. – К.: Главник, 2005
11. Психологічний супровід школярів / Упорядник Т. Гончаренко. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005
12. Радчук Г. Аксіопсихологія вищої школи. Монографія. – Тернопіль: ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2014. – 380 с.
13. Роджерс К. Свобода учиться / К.Роджерс, Д.Фрейберг. – М.: Смысл, 2004.
14. Савчин М. Соціальна педагогічна психологія / М. Савчин. – Дрогобич, «ВІДРОДЖЕННЯ», 1998
15. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності / В.А. Семиченко. – К.: Вища шк., 2004.